

O nejlepším státě

XVIII. O výživě

In: Bernard Bolzano (author); Martin Jašek (other): O nejlepším státě. (Czech). Plzeň: M. Jašek, 1934. pp. 171--174.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/400024>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

KAPITOLA XVIII.

O V Ý Ž I V Ě.

OTÁZKA VÝŽIVY A ZÁSOBOVÁNÍ LIDU V MODERNÍM STÁTĚ:
A. PO STRÁNCE TEORETICKÉ. B. PO STRÁNCE PRAKTICKÉ
[OPATŘOVÁNÍ POTRAVIN, ROVNOVÁHA ZÁSOB, PÉČE O NE-
MOCNÉ, ZDAŇOVÁNÍ LAHŮDEK, SNAHY PROHIBIČNÍ, DIETNÍ
KÁZEŇ VE STÁTĚ.]

Jako bude třeba klást si stále otázku, nejsou-li po-
traviny, jichž požívá občan, *škodné* jeho životu a zdra-
ví, tak bude také třeba zkoumati, není-li kromě látek
dosud užívaných *ještě jiných* v té či oné ze tří říší
přírodních, z nichž by bylo možná připravovat lidem
potraviny, *výživné* a *zdravé* — chuti *ne odporné*¹⁾.

1. Dva
základní
problémy.

Nabudou-li tedy přesvědčení *lékaři*, že některá po-
travina jest lidem *prospěšná* a že třeba jenom *ne-
zvyk* brání tomu, aby se jí užívalo, bude ovšem tře-
ba *míti trpělivost* s lidmi *dospělými*, začítí pak [s je-
jím užíváním) *napřed* — *u dětí*.

Tak se dějž i [*prohibice*²⁾, t. j.] snaha státu smě-
řující k tomu, aby byly krok za krokem *odstraněny*
z užívání látky, o nichž bude dokázáno *lékaři*, že
poškozují [zdraví občana], nebo kterých nelze ji-
nak dobytí, nežli když se *zničí* množství jiných látek

2. Prohibice.

1) Sic! [»aus welchen sich eine *gesunde* und *schmackhafte* Kost....
bereiten liesse«). Nikoli tedy »*potraviny*«, kterých by občan požíval jen
s *nechutí* a s *odporem*. Srv. i níže str. 173.

2) Pozor! Předmluva překladatelova str. XXVII a dodatečné poznámky!

způsobilých k požívání nebo [dokonce] se zabrání i vzniku jejich³⁾).

2. Opatřování a rovnováha zásob. Hlavní péčí státu budiž ovšem, aby vyrostlo anebo bylo *vyrobena* dosti látek, jichž lze za potravu užíti, a by nebylo látek takto vytvořených užíváno k ničemu, čeho lze [snáze] *postrádati* než právě potravin⁴⁾.

Nesmí se také čekati, až někde nastane *skutečný nedostatek* potravin (v některé [obci nebo] krajině), nýbrž hned, když přestane jakýsi *nadbytek*, počni se s *dovozem*, byť i ze sebe vzdálenějších krajin.

Zvláštní případy.

Nepřipouštějí-li potraviny, jaké třeba zasílati, *dalekého převozu*, nebo kdyby se jím opatření zásob *protáhlo*, najdeme si pomoc tak, že se celá vzdálenost od místa, kde je nadbytek, až k místu, jemuž hrozí nedostatek, rozdělí na jistý počet *úseků*, i dopraví se potraviny z místa, v němž je nadbytek, do místa jemu nejbližšího, které zatím — ovšem *současně* — *odešle* na místo další, sobě nejbližší, čeho má, ne-li nadbytek, tedy aspoň *dostatečnou zásobu* atd.⁵⁾.

Zřejmo, že lze takto vypomoci *v jediném dnu* ohrožené krajině, vzdálené třeba na sta mil, z přebyteků jiné krajiny, jen když uvedeme dosti rychle do pohybu celý tento aparát, tedy na př. i použitím *telegrafu*⁶⁾.

³⁾ Tím na př., že se *půdy* způsobilé k pěstování *užitkových rostlin* použije k něčemu jinému a pod. Zničí se »množství jiných látek způsobilých k požívání«, na př. již tím, že se z obilí anebo bramborů dobývá *lihu* nebo pod. Viz dodatečné poznámky!

⁴⁾ Poznámka 3.

⁵⁾ »Kleinigkeitskrämerei«? Také *v době Bolzanově*? Viz dodatečné poznámky!

⁶⁾ Druhá zmínka o *telegrafu*! Srv. str. 30, pozn. 13a, a dodatečné poznámky!

Potraviny, kterých není buďto vůbec nebo aspoň na území státu množství takové, aby *vystačilo* pro všechny, kdož by si jich přáli, a zvláště potraviny nezbytné pro lidi *slabé tělesně* a *neduživé, nesměji se volně prodávati*, nýbrž ze zásob, jaké jsou po ruce, přidělí *tržní dozorcové* — tak budu totiž nazývati činovníky [v obci], kterým bude dozírati na *prodej* a *jakost* prodáváných potravin⁷⁾ — nejprve těm, jimž předepsal je *lékař*, a to *na lístek* jím potvrzený⁸⁾.

3. Péče
o
nemocné.

Pokud se týká *lahůdek*, t. j. potravin, jež pro zvláštní *chutnost*, *vzácnost* či z jakýchkoliv jiných důvodů jsou od některých lidí hledány, podrobí se *zdanění*, t. j. zvyšuje se jejich cena [*prodejní* naproti ceně *výrobní* anebo *nákupní*] v určitém *poměru*, na př. na *dvojnásobek* této ceny [*nákupní*]. Výtěžek však toho zvýšení připadní *obci* [státu], nikoli pak *producentu*⁹⁾.

Zřetel
daňový.

*

Opatření tato — doufám — uzná každý za *vhodnou* a *rozumnější* nežli to, co navrhuji někteří, t. j., než zavedení *společného stravování* občanstva, *stejného pro všechny*¹⁰⁾.

4. Návrhy
ekstrémních
komunistů.

Vždyť jest tolik rozdílností nejen v *chutích*, nýbrž také v tom, co jest komu *prospěšné*, a jest také tolik rozmanitých látek, z nichž lze potraviny strojiti, i tolik rozmanitých *způsobů* jich *strojení*, že lze nejen vyhověti každému, nýbrž — jak jsme právě slyšeli —

7) Kap. XIV [str. 156].

8) Srv. také kap. X. [XI. »zákon majetkový«].

9) Kap. XXVI. [str. 202: *O daních z přepychu*].

10) *Ekstrémní komunisté!* Na které z nich spisovatel tuto naráží? Srv. dodatečné poznámky.

zrovna tím, že vyhovíme těmto rozmanitým přáním [nebo potřebám], vyhovíme také jiným [rovněž právě vzpomenutým státním] zřetelům¹¹⁾.

5. Dietní
kázeň
ve státě.

Jest však také mnoho lidí s málo pěkným návykem, že požívají více potravin a zvláště *více nápojů*, nežli jest třeba a nežli jest jim *prospěšné*, ač ne zrovna tolik, by je bylo možno *přímo pro nestrídmost* tréstat. Opakující však tuto chybu *denně*, škodí sami sobě více na konec — a ovšem také *státu, společnosti* — nežli občan, jenž se provinuje, avšak jenom [*občas* a] na zvláštní podněty, *vyslovenou nestrídmostí*.

Zlořádu tomu nelze, myslím, jinak čeliti ani v sebe lépe zařízeném státě nežli tím, že vezmou do rukou věc *lékaři*, jimž stát uloží za povinnost, aby si těch věcí v obcích *pilně všímali* a *zavčas* varovali ty, kdož by se k této vadě klonili.

U koho by byly marné jejich výklady [a výstrahy], ty by bylo jejich povinností *udati* u příslušného *soudu nad veřejnou mravností¹²⁾*.

¹¹⁾ Pozn. 9. [Daně a příjmy státu].

¹²⁾ Kap. XXVII, str. 226 a nn.: *Censura mravů. Soudy nad veřejnou mravností*. Srv. i *dotatečné poznámky!*